

במסמך זה ההתייחסות לכל מי שאינו מזוהה לפי שם היא בלשון זכר. מטעמי נוחות בלבד, והכוונה היא גם לנקבה

ביצוע מחקר של מורה בכיתתו ושימוש בנתוני המחקר

1. בשנים האחרונות הולכת ורווחת ההכרה בכך, שהוראה מיטבית מחויבת להיות מלווה בחקר רציף של המורה את עבודתו שנועד לשפר, בין היתר, את דרכי הוראתו ואת דרכי הלמידה של תלמידיו, הישגיהם הלימודיים ומיומנויותיהם החברתיות והרגשיות (להלן, 'מחקר פעולה').

לאור זאת, מן הראוי לראות במחקר פעולה חלק בלתי נפרד מתהליך ההוראה עצמו וככזה- אינו מחויב, לצורך ביצועו, בהיתר של לשכת המדען הראשי. סוג הפעולה המחקרית ומאפייניה במתכונתם המפורטת ייקבעו על ידי המורה בהלימה לאינטראקציה שלו עם תלמידיו וסביבתו הבית ספרית והתובנות שיפיק מאינטראקציה זו באופן דינמי.

לעומת זאת, אם המורה המבצע מחקר פעולה בכיתתו מבקש לעשות שימוש בנתונים שאסף לצרכים אקדמיים ו/או אחרים (כגון, עבודת גמר לקראת קבלת תואר במוסד להשכלה גבוהה), עליו לפנות ללשכת המדען הראשי בבקשה לקבל היתר לשימוש המבוקש.

השימוש בנתונים שנאספו על ידי המורה לצרכים הנ"ל יותר בכפוף לתנאים אלה:

- א. הנתונים, במתכונתם הגולמית, לא יימסרו על ידי המורה לאף גורם (אף לא למנחה עבודתו), למעט ההחרגה המתוארת בסעיף ד' שלהלן.
  - ב. לצורך שיתוף מנחה העבודה או כל בעל עניין אחר במידע שנאסף, ייצור המורה עותק מנתונים אלה, שאינו מכיל כל פרט המזהה אדם כלשהו:
    1. אם הנתונים כוללים חומרים כתובים- יסיר המורה, לפני מסירת העותק, את הפרטים המזהים של התלמידים/חברי הצוות הכלולים בתיעוד (ככל שקיימים פרטים מזהים).
    2. אם הנתונים כוללים הקלטות קול-ימיר המורה את ההקלטה בתמלול שלה, תוך מחיקת הפרטים המזהים כאמור בסעיף 1.
    3. אם הנתונים כוללים צילומי ווידאו- יטשטש המורה את פני המצלמים ו/או יסיר מהצילום כל פרט מזהה נוסף שלהם, כך שלא ניתן יהיה לזהותם וימיר את קולותיהם המוקלטים בתמלול בכתב כאמור בסעיף 2 או יעוות את קולם באופן שלא יאפשר את זיהוים.
  - ג. פרסום ממצאי המחקר ייערך באופן שלא יאפשר את זיהויו של אדם כלשהו למעט המורה החוקר עצמו.
  - ד. המורה החוקר רשאי לפנות ללשכת המדען הראשי בבקשה להעביר למנחה העבודה או לבעל עניין אחר עותק מהנתונים שאסף במסגרת מחקר פעולה בכיתתו, במתכונתם הגולמית, רק באחד משני מצבים אלה:
    - המורה אינו מלמד עוד את תלמידי הכיתה בה נאספו נתונים אלה ולא מתקיימים לפיכך קשרי סמכות בינו לבין תלמידיה.
- אישור בקשה זו יותנה בהסכמת כלל ההורים, שילדם כלול בחומרים המתועדים, למסירתם לצרכים אקדמיים או אחרים, כמו גם הסכמת התלמידים הכלולים בחומרים אלה.

- המידע המבוקש להימסר אינו כולל תלמידים אלא חברי צוות המוסד החינוכי בלבד, שאינם כפופים למורה-חוקר בדרך כלשהי. אישור הבקשה יותנה בהסכמת חברי הצוות הנ"ל למסירת החומרים בהשתתפותם לצרכיו האקדמיים ו/או צרכים אחרים של המורה.

מורה לא יורשה לבצע בכיתה בה הוא מלמד מחקר שאינו מחקר פעולה בקרב תלמידים, הורים או על אודותיהם. הרציונל לכך הוא, שאין סיבה במחקר מסוג זה להעמיד את המועמדים להיבדק ו/או הוריהם במצב בו הם עלולים לחוש פגיעה בחופש שלהם לסרב להשתתף במחקר, הנגזרת מיחסי התלות שלהם במורה- חוקר. בניגוד למחקרי פעולה, אין הצדקה מספקת להתיר למורה לבצע מחקר מסוג אחר, שבמסגרתו עלולה להיפגע הוולונטריות של המועמדים להיבדק ו/או של הוריהם להחליט, שהתלמיד/ההורה לא ישתתף/ו במחקר, בניגוד למבוקש על ידי המורה.

לפיכך, אם לצרכיו האקדמיים ו/או צרכים אחרים מבקש מורה לבצע מחקר, שאינו מחקר פעולה, בקרב תלמידים ו/או בקרב הורים- מחקר זה יוכל להתבצע רק במוסד חינוכי בו הוא אינו מועסק או בכיתות בהן הוא אינו מלמד (במוסד החינוכי בו הוא מועסק) באותם המקרים בהם קיימת הצדקה מהותית לביצוע המחקר דווקא במוסד זה (למשל, מחקר הערכה של תכנית לימוד ייחודית המופעלת בו). כל זאת בכפוף להיתר לביצועו מטעמה של לשכת המדען הראשי.

עוד יובהר, כי אין מניעה עקרונית מלהתיר למורה לבצע מחקר שאינו מחקר פעולה במוסד בו הוא מועסק על אודות נבדקים שאינם תלמידים או הורים, למשל על אודות מורים עמיתים או חברי צוות הניהול של בית הספר. זאת, למעט בעלי תפקיד הכפופים בדרך כלשהי למורה-חוקר.

2. דגמים נוספים של מחקרי פעולה הניתנים ליישום על פי העקרונות שפורטו בסעיף 1 שלעיל:

- א. מחקרי פעולה המבוקשים להתבצע על ידי קבוצת מורים במשותף במסגרת עבודתם בבית הספר.
- ב. מחקרי פעולה המבוקשים להתבצע על ידי בעלי תפקיד נוספים במוסדות חינוך